

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1—DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ST.:
35—29 — POST. ČEK. RAČUN ST.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA 7. MAJA 1938.

ŠTEV. 18.

Varčujmo in gradimo

Ob zborovanju Zadržne zveze, naj-
večje slovenske Zadržne ustanove, ki
je po svojem ogromnem delu v pretek-
lih desetletjih ustvarjala osnovne tem-
elje za nezavisno narodno rast, mora-
mo mi delavci ugotoviti, da smo v go-
spodarsko zadržnem udejstvovanju
veliko premalo storili. To je velika
naša škoda.

Kes je sicer, da so starejše organi-
zacije naravnost ali pa po svojem član-
stvu napravile nekaj poizkusov, nekaj
tudi uspešnih, še več pa ponesrečenih,
daleč pa niso delale v tem pravcu tako,
kakor je bilo potrebno za pravo var-
stvo resničnih delavskih interesov. Ta-
ko se zdi ob tem gledanju v preteklost,
da so stvarne koristi delavskih množic
tonile in gnile ob koristih raznih orga-
nizacijskih funkcionarjev in propaga-
torjev. Lovili so se kakor z vetrom za
besednim bojem, stvarno življenje pa
je šlo mimo njih. Delavstvo tako ni
imelo svojega zadržništva in tistega,
ki ga je imelo, ni znalo izrabiti v svojo
korist.

Njegovo časopisje in njegove organi-
zacije so ga zato radi pomanjkanja po-
vezanosti z dejanskim življenjem učile
premalo varčevati. Ob neresnih dema-
gogih je tako raste premalo resen de-
lavski stan.

Mnogo delavskih stanovskih sil je ta-
ko odteklo v delavstvu prav nasprotno
tabore, ogromne vsote delavskega de-
narja so se zafrčkale brezmiselno za
čisto nepotrebne stvari.

Pravijo, da mora biti vsak delavski
organizator zadolžen. Zato poudarja-
mo mi, da ni resnega delavskega po-
kreta in ni pravih pokretašev, kjer se
hoče delati še danes tako. Mi pa pra-
vimo, da je to nezdravo govorjenje.
Delavski bоре mora biti gospodarsko
soliden, kolikor mogoče nezavisen. Mo-
ralno je tako mnogo močnejši, v časih
preizkušenj mnogo bolj odporen. Po-
trebna samozavest raste v njem in čut
za realnost.

Zato je naš ideal v tem, da je vsak
delavec organiziran tudi v naših gos-
podarskih ustanovah. Vsak delavec last-
nik hranilnične vložne knjižice, vsaka
delavska organizacija z odločujočim
vplivom v raznih zadržnih odborih.
Kjer so, je treba obstoječe podpreti,
kjer jih še ni, je treba nove ustanoviti,
seveda po dobrem prevdanku in resni
predpripravi. Nič pa ne bo zgradilo
omembe vrednega, ako ne bomo znali
varčevati. Znati moramo. Z malim
začnimo, če drugače ne gre, s čebelico.
»Zrno do zrna pogača, kamen do kam-
na palača.« — Vsak delavec hrani na
poznejše dni, za hude čase, za družino
in njeno bodočnost. Zlasti pa hrani
vsak odbornik — drugim zgled, sebi
v korist.

Organizirano delavstvo mora nehati
z nesmiselnim razmetavanjem denar-
no, nehati mora živeti iz dneva v dan
in graditi za varno bodočnost.

Z varčevanjem pa gradimo z dvigom
zadržne misli in zadržnih ustanov.
V podeželju in centrali oprimo nanje
svoj življenjski realizem in gradimo z
njim svobodno delavski stan.

**»Slovenski delavec«
je naš vodnik in svetova-
lec. — Zato zanj storimo
vse!**

50 LET DELAVSKEGA ZAVAROVANJA

Pred nekaj dnevi smo obhajali pet-
desetletnico delavskega zavarovanja.
Ta obletnica je tako pomemben in tako
poučen dogodek, da moramo ob tej pri-
liki napisati par besed.

Kaj je delavsko zavarovanje?

Predvsem si oglejmo kaj je pravza-
prav delavsko zavarovanje in kakšen
namen ima.

Delavsko zavarovanje je ustanova, ki
naj pomaga delavcu tedaj, ko si dela-
vec sam ne more pomagati, ker je n. pr.
bolan, onemogel, star, brez dela itd. Ni
človeka, ki bi nikdar ne bil bolan, ki bi
nikdar ne postal star in onemogel. Prav
mnogim pa se pripete tudi razne nesre-
če pri delu ali izgube službo ali pa ima-
jo bolezen in nesrečo v družini.

Vemo, da si delavec pri današnjih
skromnih dohodkih ne more skoraj ni-
česar prirediti, s čimer bi si pomagal v
tistih trenutkih, ko si ne more ničesar
več zaslužiti. Zato mora dobiti pomoč
od drugod. In kdo naj da to pomoč?
To pomoč more dati edino le obvezno
delavsko zavarovanje.

Kako je bilo pred 50 leti?

V 18 in 19 stoletju smo imeli dobo
gospodarskega liberalizma. V tej dobi
se je propagirala svoboda na vseh po-
ljih: na verskem, na kulturnem in na
gospodarskem polju. Ta svoboda pa je
bila le navidezna svoboda, ki je vodila v
moderno sužnost. Kadar sta namreč
lev in zajec svobodna, tedaj je dejansko
svoboden samo lev in zajec bo njegov
plen. Tako je bilo tudi v času gos-
podarskega liberalizma. V »svobodni«

tekmi med delodajalcem in delavcem
je bil dejansko svoboden samo deloda-
jalec, delavec pa je bil izročen — kljub
vsej svobodi — na milost in nemilost
kapitalistu.

Ta gospodarski liberalizem je posta-
vil tudi načelo: Pomagaj si sam, kakor
veš in znaš. To načelo je izrazito na-
perjeno zoper delavca. Kako pa naj si
ubog delavec sam pomaga? To vendar
ni mogoče. Pomagati si more samo
združeno delavstvo.

Gospodarski liberalizem ni hotel ni-
česar slišati o delavskem zavarovanju,
ker je to nasprotovalo njegovim načelom.
Delavsko zavarovanje si je pribori-
lo šele zavedno in organizirano delav-
stvo, ko je spregledalo in se otreslo
zmotnih liberalnih nazorov.

Socialisti proti delavskemu zavarovanju.

Nemško delavstvo in nemški držav-
niki z Bismarkom na čelu so bili prvi,
ki so spoznali pomen delavskega obvez-
nega zavarovanja. Pred dobrimi pet-
desetimi leti se je pojavil v Nemčiji
osnutek takega zavarovanja. Kapitali-
sti so zagnali velik vrišč in napovedali
zavarovanju oster boj. To je razum-
ljivo.

Toda zavarovanju niso napovedali
boj samo kapitalisti, napovedali so ga
še z večjo ostrožjo tudi nemški socia-
listi (socialni demokrati), češ, da bo za-
varovanje ubilo borbenost in revolucijo-
narnega duha v delavstvu. Delavec, ki
bo zadovoljen in preskrbljen, ne bo ho-
tel več biti plen varljivih bojnih gesel

marksizma in komunizma. Zato proč z
zaščito in zavarovanjem — tako so te-
daj agitirali socialisti.

To je danes zgodovinska resnica, ki
je socialisti niti tajiti ne upajo. Zato
pa je skrajno smešno, ko danes čitamo
v socialističnih lističih, da imajo socia-
listi zasluge za ustanovitev delavskega
zavarovanja.

Tudi danes so socialisti proti dobri socialni zakonodaji.

Igro, ki so jo socialisti igrali pred 50
leti, ponavljajo še danes. Socialisti se
v vseh državah bore zoper dobro soci-
alno zakonodajo. Danes ima n. pr.
Francija, v kateri imajo socialisti raz-
nih barv že več let glavno besedo, naj-
slabšo socialno zakonodajo izmed vseh
kulturnih držav v Evropi. To delajo na-
menoma, zato, da postaja nezadovolj-
stvo delavstva vedno večje in da bo na
ta način prišlo do revolucije, s pomočjo
katere si nameravajo prikopati na do-
bre položaje resni »delavski socialistič-
ni voditelji.«

Tudi pri nas je tako. Socialisti vseh
barv (od rdečih do belih) neprestano
zabavljajo zoper našo socialno zakono-
dajo, zoper uredbo o minimalnih plačah
in druge uredbe, ki zboljšujejo življenje
našega delavstva.

Toda delavstvo spregleduje in se
otresa svojih laževoditeljev. Petdeset-
letnica zavarovanja naj bo svetel opo-
min vsemu našemu delavstvu, da ni re-
šitve v revolucionarnem govorjenju
ampak v pametnem, sistematičnem in
konstruktivnem delu za delavstvo.

Jugoslov. delavska zveza v resolucijah

Mogočno zborovanje delavskih množic
v Beogradu je za nami. Treba je, da pou-
darimo in priznamo, da je vsa velika pri-
reditve nosila pečat pristnosti in nepona-
rejenosti. V desetisočih zborovalcev je
kakor iz ene duše kipele priznanje seda-
njemu državnemu vodstvu za njegovo so-
cialno zakonodajo. Iz srca vseh pa je tu-
di vstajalo spoznanje, da je le v združitvi
vseh narodno-zavednih delavskih množic
pod enotnim vodstvom lepša bodočnost
ustvarjajočih delavskih mas.

Zbor je za nami, ostale pa so kot norme
za delo novega pokreta njegove resolucije.
Kdor jih čita in presoja nepristransko,
mora priznati najprej, da je v njih izra-
zita smer doslednosti, od katere ni mo-
goče pričakovati kake prizanesljivosti in
oklevanj. Dalje ni mogoče utajiti, da bi
izvedba teh resolucij ustvarila v organizi-
ranju delavstva čisto nove metode in nov
položaj ter ogromno izboljšanje njegovega
sedanjega stanja.

Radi teh dejstev, kakor smo že v zadnji
številki objbili, resolucije kongresa v ce-
loti objavljamo z iskreno željo, da bi vse
pozitivno v njih obrodilo bogat sad.

Resolucije se glase:

1. Jugoras soglasno ugotavlja, da je
kraljevska vlada dr. Milana Stojadinovića
pravilno razumela pomen socialnega skrb-
stva ter je temu vprašanju dala tudi po-
sebno prednost. Jugoras je sklenil, da
kr. vladi in svojemu pokrovitelju dr. Mi-
lanu Stojadinoviću ter svojemu delavsko-
mu voditelju ministru Cvetkoviću izrazi
posebno hvaležnost za vse ukrepe, ki so
bili storjeni na polju socialne politike in
delavske zavarovalne zakonodaje.

2. Jugoras kot edina nacionalna eko-
nomska organizacija jugoslovanskega na-

roda zahteva, da je on kot edini zakoniti
predstavnik delavskega stanu v naši na-
cionalni skupnosti tudi edini organ, preko
katerega bodo državni odgovorni činitelji
izvedli svoj socialni in narodno gospodar-
ski program. Z ozirom na to Jugoras
zahteva:

a) da se vse ustanove, ki so osnovane
na zakonih delavske zaščite, ki pa so stal-
no v rokah predstavnikov marksističnih
sindikato, odkoder vodijo asocijalno in
anasocijalno politiko, izroče brezpogojno v
roke nacionalne delavske organizacije
Jugoras;

b) da posebne komisije preiščejo poslo-
vanje v teh ustanovah ter da se te usta-
nove privedejo v pravo službo narodu in
državi.

3. Da imajo od zakona o zavarovanju
delavcev stalno korist oni, katerim je ta
zakon namenjen, da se okrožni uradi po-
množe po potrebah posameznih krajev.

4. Da se zakon o zaščiti delavcev prilagodi
časovnim potrebam našega nacional-
nega gospodarstva. V ta namen, da se

a) onemogočijo številna izigravanja re-
dnege delovnega časa;

b) da pridejo pod zakonito zaščito gozd-
ni in poljedelski delavci, katerih delo je
bilo dozdaj časovno neomejeno;

c) da se reformira § 3 tega zakona;

č) da se poveča pomen delavskih zaup-
nikov in da se omogočijo volitve takšnih
zaupnikov tudi v obrtniških ustanovah;

d) da se v interesu koristnega sodelo-
vanja delovne moči in kapitala zajamči
skupno sodelovanje predstavnikov delav-
stva in delodajalcev glede vseh vprašanj,
ki se tičejo obeh strani;

e) da se določi plačani letni delavski
dopust in da se za prestopke določijo ob-
čutne sankcije;

f) da se ukine nočno delo oziroma, da
se izvaja v mejah človeškega dostojanstva
in časti;

g) da se v vseh delavnicah in podjetjih
onemogoči vplivanje od strani predstavi-
kov organizacij, ki stoje v katerikoli in-
ternacionalni zvezi.

5. Da se zboljša zavarovanje za primer
brezposelnosti.

6. Da se reformira osrednja uprava za
posredovanje dela ter da se izdajo nove
koristne in racionalne naloge — graditev
delavskih stanovanj in zavetišč, ki bi bila
higienično zgrajena in poceni, da se omo-
goči delavskim otrokom in ženam ter tudi
drugim potrebnim bivanju v ugodnih le-
toviških krajih, da se zgrade otroška igri-
šča in zavetišča za delavske otroke, kate-
rih roditelji opravljajo delo, dalje, da se
delavcem pomaga pri prehrani.

7. Da se ustanovi javni fond socialnega
skrbstva za pomoč onim delavcem, ki po-
zimi ne morejo najti zaposlitve.

8. Da se da delavcem, ki so zaposleni
po strokovnih državnih ustanovah zakon-
ska zaščita, da se njihov položaj zboljša
in da ne bi bil slabši, kakor pa je položaj
tistih delavcev, ki delajo v podobnih za-
sebnih podjetjih in ustanovah ter da se
onemogoči kaznovanje delavcev s tem, da
se jim pritrgava zaslužek.

9. Da se delavcem, ki so zaposleni pri
obrtni, ki jih je zajela industrializacija,
omogoči zaslužek kje drugod, s čimer bi
bile številne družine rešene stradanja in
propasti.

10. Da se poveča število inspektorjev
dela, da bi bila zaščita na ta način čim-
bolj gotova.

11. Da se vsi tuji delavci, ki so zapo-
sleni v katerikoli državnem, samouprav-
(Nadaljevanje na drugi strani spodaj.)

Sonce in sence doma in drugod

Ob iskanju ravnotežja med velesilami sveta sta se pretekli teden sestali delegaciji Francije in Anglije v Londonu, da premotrita ob novi Nemčiji dani položaj in zavarujeta svoje politične in gospodarske interese. Za varstvo teh interesov tudi ni vseeno, kaj se godi na vzhodni strani Nemčije, v Čehoslovaški in v Podonavju sploh. Zato je bilo na sestanku govorjeno tudi o tem, kako zavarovati Čehoslovaško samostojnost in kako gospodarsko podpreti odprano silo Podonavja. Jasno je ta konferenca poudarila, da ne bi bilo možno mirno prenesti nad Čehoslovaško kakšnega takega nasilja, kakor je bilo izvršeno nad Avstrijo. Čehoslovaška je tako dobila zagotovljeno garancijo za nedotakljivost svojih meja, obenem pa ji je konferenca v Londonu nasvetovala, naj gre v svojih koncesijah napram sudetskimi Nemcem kar moč daleč.

Istočasno je Anglija sklenila sporazum s sosedno Irsko glede gospodarskih, vojaških in finančnih vprašanj. Irska je tako dosegla izpolnitev svojih zahtev, Anglija pa si je zavarovala hrbet za slučaj kakih evropskih sporov.

Francija sporazuma z Italijo še ni zaključila. Nekateri mislijo, da je temu vzrok odhod italijanskega zunanega ministra na svatbo albanskega kralja, drugi pa so mnenja, da jih je zavrila Italija z novimi zahtevami, delno pa je na prekinitev pogajanj učinkovala velikanska priprava za Hitlerjev sprejem v Italiji.

Hitler je prišel v zavezniško Italijo 2. maja. Po ogromnih pripravah za njegov sprejem je bila takorekoč vsa Italija na nogah in so ogromne manifestacije hotele neizpodbitno dokazovati, da je Zveza obeh velesil najmočnejša politična tvorba sveta.

Ob teh dogajanjih je Španija s svojimi boji nekako stopila v ozadje. Tudi se je naglo prodiranje Francovih čet vsled slabega vremena nekam zaustavilo. Boljševiške čete so se na kolikor toliko ustaljeni črti začele utrjevati za obrambo, nacionalistične pa se pripravljajo na nove velike napade, ki naj bi odločilno posegli v nadaljni razvoj španskih bojev.

Med Kitajsko in Japonsko pa se med tem razvijajo čimdalje ostrejši in večji boji. Kitajska je namreč s pomočjo ruskih častnikov in boljševiške materialne pomoči svojo armado preosnovala, Japonska pa je zato vrgla na bojišče veliko novih moči in začela zopet počasi prodirati v nasprotnikovo ozemlje.

—//—

Po uspelem zborovanju Jugorasa v Beogradu, katerega vrhovno vodstvo je prevzel sam ministrski predsednik dr. Stojadinović, je isti odšel na krajši oddih v Slovenijo, ki pa je bil pravzaprav določen važnem mednarodnem sestanku. V kratkem namerava g. predsednik odpotovati v Bolgarijo radi utrditve medsebojnih prijateljskih odnosov in gospodarskih interesov. — Nekaj ministrov naše vlade pa je med tem odpotovalo v razne sosedne države: V Nemčijo, v Italijo, v Švico in Grčijo, da tam prouče na licu mesta razna gospodarska in politično-upravna vprašanja, ki bi jih bilo treba po modrem preudarku rešiti doma.

V Zagrebu se je te dni vršila konferenca jugoslovanskega katoliškega episkopata pod predsedstvom zagrebskega nadškofa dr. Stepinaca. Zanimanje za to konferenco je bilo v vseh naših krogih zelo živahno, kar zadosti potrjuje kako velik ugled ima Cerkev kljub temu, da bi jo nekateri radi izrinili iz vsega javnega življenja in ubili njeno moč.

V naši ožji domovini je bil najvažnejši dogodek pretečenega tedna občni zbor Zadrugne Zveze v Ljubljani, ki je pokazal kako vstaja zopet iz starega mrtvila in kako se obeta končno splošno ozdravljenje. Občni zbor je izrekel posebno zahvalo g. ministru dr. Korošcu, ki je že nad 20 let predsednik Zadrugne Zveze za njegovo pomoč in podporo, njegovemu sodelavcu v vladi ministru dr. Mihi Kreku in dr. Marku Natlačenu, našemu banu za njegovo širokopotezno gesto za rešitev naših zadrug. Iz poročila načelnika je bilo razvidno ogromno delo, ki ga je Zveza v pretečenem letu izvršila. Izzvenel je v poziv k strnjnosti in k disciplini v obrambo skupnih naših interesov.

(Nadaljevanje s prve strani.)

nem ali zasebnem podjetju odpuste, če ni so neobhodno potrebni. S tem bi dobili več posla naši domači delavci.

12. Da se omogoči pristop k organizaciji Jugorasa vsem delavcem, ki so zaposleni v državnih podjetjih, kakor so rudniki, lesna podjetja, železnica itd. in

13. da se poljedelski delavci v pogledu socialne zaštite izenačijo z drugimi delavci.

Gospodarski sistemi

7.

Etični temelji marksizma

Marksizem gleda na gospodarski razvoj kot na mehanični proces; ravnotako gleda na človeško družbo kot na mehanični tvor in ne na živ organizem. Po Marksovmu nauku se razvija in živi po gotovih pravilih, vse teče in se razvija kot teko kolesa pri stroju po določenih fizikalnih zakonih.

Tudi človeka smatra marksizem kot stroj, ki je sicer najbolj popoln, a nima nobene samostojnosti, nima nobenega višjega cilja. To je popoln materialističen nazor, ki je tuj človeku in tuj ter naravnost nasproten krščanstvu. Ako človek nima ničesar zase in nima nobenega višjega cilja, potem življenje res ni vredno življenja. Le čemu potem trpljenje, vse premagovanje, če ni ničesar, kar bi klicalo po povračilu, po končni pravici in zaslužnjaku. Od kod neki črpa ohranjanje moči življenja kljub težavam ljudje — in to milijoni in milijoni, ako ne iz nekega notranjega, že prirojenega čuta po plačilu in končni pravici? Mora nekje biti neko povračilo, in jasen odgovor na to nam da le nauk o posmrtnem življenju. Marksizem pa tega ne prizna, ampak vodi naravnost sovraštvo proti veri in Bogu. »Vera je opij za ljudi«. Namesto vere pa marksizem ne nudi ničesar, kar bi v človeku vplivalo blažilno, kar bi odgovorilo notranjemu klicu po neskončni pravici in pravičnosti. V tem se vidi popoln materializem Marksovega nauka, ki srečo posameznika in celotne družbe razkaja in uničuje. V tem pa je viden ves negativizem marksizma, v gospodarskem, družbenem in npravnem oziru. Duh je, ki vlada v gospodarstvu in družbi. Da, tudi gospodarstvo ne moremo smatrati samo za mehaničen proces ampak je živ razvoj in tudi družba je živo telo, ki se ne razvija mehanično, in njen razvoj ni zavisen le od enega fizikalnega zakona, ampak sta gospodarstvo in človeška družba zavisna od raznih komponent različno razčlenjene

družbe, sta zavisna od duha, ki je neumirljen, vedno snujoč in vedno hrepeneč po neskončni in popolni pravici, ki je samo v Bogu.

Kapitalizem - marksizem

Kapitalizem in marksizem slonita v gospodarskem, sociološkem (družbenem) in etičnem oziru na istem temelju, oba vpoštevata le materialne dobrine, oba praktično uničujeta vsako osebnost, oba vsaj praktično zanikata Boga in božji red v družbi.

Kapitalizem vidi le snovi za ustvarjanje dobička, vidi družbo le kot kupca izdelkov in ne kot delavca. Vse pa naj dela radi dobička za enega, za posameznika, in četudi le ostali pri tem še več trpe. Vse jaz — ti in ostali nič. Tudi marksizem vidi le snov. Skočil pa je v drugo skrajnost. Pri kapitalizmu je vse: jaz in družba nič, pri marksizmu pa je družba vse in posameznik nič. Nobeden od teh dveh pa ne vpoštevata človeka kot osebnost in celotno družbo. Kapitalizem priznava teoretično vsakemu vse in celo neomejene pravice, praktično pa ima pravice le tisti, ki ima kapital, marksizem pa vsako osebnost sploh zanika. Kapitalizem družbe ne priznava ali vsaj ne priznava obveznosti posameznika do družbe, marksizem je zlezal v drugo skrajnost: priznava le družbo, ne računa pa s tem, da družba ni srečna če ni srecen posameznik. Kako pa marksizem vpoštevata posameznika v praksi, nas pa dovolj zgovorno uči Rusija.

Kako sta kapitalizem in marksizem enotna v ocenjevanju zgolj snovnih dobrin (materializem) tako sta enotna v pogledu duševnega življenja v odgovornosti po smrti za svoja dejanja. Kapitalizem je brezdušen in po svojih posledicah peha človeka v obup in tako v odpad od Boga. Marksizem pa direktno in brez krinke uči sovraštvo do Boga.

Zato mora dober in resničen katoličan zavračati kapitalizem kot marksizem, in sicer v gospodarskem in sociološkem ter etičnem oziru, to je v celoti.

Ne brez Boga

Naš pokret raste in se širi. Kontrolna črta na naši razpredelni karti v centralni pisarni teče vedno navzgor. Nove skupine vstajajo, novi člani pristopajo, vedno nove sile so na delu za našo rast. Kdo bi ne bil vesel tega pojava, ki z razpredelne karte tako močno poudarja, kako lažen je ves hrup nasprotnikov, v katerem nas hočejo potopiti kakor v žlici vode.

Mi rastemo, je naša vesela ugotovitev. Zdi se pa, da rastemo preveč samo iz človeških sil, iz lastnih moči. Tako naravno, čisto samo zemsko je to dogajanje okrog nas kljub vsemu poudarjanju službe večnim vrednotam, da se opazovalcu zdi, kakor da prisostvuje tekmi špartanskih mladcev za dosego venca zmage.

Prav bi bilo to, če bi bili mi kakor so marksisti, ki računajo samo z zemskim

življenjem in z borbo njegovih naravnih sil. Prav bi bilo, če bi bila ZZZ samo kruhoborska tvorba, ki bi jo vodil človek-žival. Toda mi smo več. Smo strokovna organizacija delavcev, ki stopajo v borbo za pravičen kruh in delež življenja v svitu stremeljenj, ki jih ožarja katoliški svetovni nazor. Tako nam je borba za pravico na zemlji notranja naloga in njena izpolnitev pravica do vstopa v kraljestvo večne Pravice.

Če tako gledamo na našo rast, nam ne more biti prav, če rastemo preveč naravno, preveč in samo iz človeških moči. Prevelika in preveč lepa je naša naloga, da bi mogla roditi trajne sadove brez pomoči od zgoraj.

Našim organizacijam, našim organizatorjem in vsemu našemu članstvu hočemo

Za koga dela KID

Podjetniška organizacija smo bili imenovani že nešteto krat od nam nasprotnih delavskih organizacij. Psovali so nas tako po shodih, po sestankih, po tovarniških objektih, po svojih časopisih. Hoteli so ustvariti videz, da smo v najtesnejšem prijateljstvu s podjetji in da za račun drobtinice tem prodajamo delavske interese.

Pretekli dni pa se je na Jesenicah pokazalo, kako velika laž je v tem psovanju skrita. KID je namreč sprejel nanovo na delo okrog sto delavcev. Naša, toliko oklevetana delavsko dosledno borbena organizacija je od teh sto delavcev spravila v tovarno, reci in piši, s svojimi priporočili samo 10 proslilcev. Ostalih 90 proslilcev je šlo na račun drugih delavskih organizacij, ki gotovo niso slabše odrezale pri tem sprejemu kakor mi in na račun raznih privatnih priporočevalcev, ki imajo s tovarno in z njenimi predstavniki dobre zveze. Zlasti mnogo pa je bilo sprejetih pod videzom nekake neopredeljenosti na priporočila nekaterih obratovodij. Poleg tega pa se stalno briskira naše intervencije. Ne izpolni niti danih obljub.

Mi pa vemo, da je to markiranje neopredeljenosti in ves ta postopek samo navidezno in da se za njim skrivajo nacionalistične sile Narodne strokovne zveze.

Sploh čutimo že dalje časa, da je kljub vsej stvarnosti in kljub sedanjemu položaju, za katerega se mora KID zahvaliti krogom izven NSZ gotova tendenca, ki gre za tem, da bi postale Jesenice NSZarske, sokolske in kar je že teh raznih »naprednih« imen.

Ko na stotine in tisoče ljudi zahteva kruha in prosi za njega pri podjetju, je vsekakor nekam čudno, da iz med teh tisočev izberejo ravno toliko takih, ki množijo potem napredne vrste.

Mi tudi vemo, da je zelo poskrbljeno zato, da se na merodajnih mestih za tak postopek zadosti ne zve in da so informatorji na delu, ki tozadevno ustvarjajo napako mišljenje. Znali si bomo priboriti za naše delavstvo njegovo pravico.

tako povedati, da naj ob skrbi za rast in procvit pokreta nikoli ne pozabijo, da moramo rasti iz globljih, iz verskih temeljev, da moramo zajemati iz Boga.

Mislimo namreč, da se vsi tega premalo zavedamo. Ti, ki si predsednik in ti, ki si tajnik, in ti, blagajnik, mar ni res, da še nisi zmolił očenaša zato, da bi bila zdrava rast našega stanovskega delavskega pokreta blagoslovljena? Mi vsi, ki poudarjamo tako lepo načelnost v našem prizadevanju, se ob njem vse premalo z Bogom pogovarjamo.

Priznajmo, da je tako. Da to prav ni, vemo vsi. Pokret, ki ni zgolj tostransko usmerjen, ne sme rasti samo iz naših naravnih moči, rasti mora tudi iz moči tištega sveta, po čigar duhovnih normah naj se ta uredi. V zgolj človeškem delu je prečesto le videz in prevara. Resnica leži na dnu življenja, na dnu leži Bog. Z njim delajmo za svojo rast.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(24) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Celo patrijotje so svojo nevoljo očitno izražali. Vpliv Rasputina je marsikoga pognal v vladno opozicijo. Imenovanje vsesplošno osvobodilnega Protopopova za notranjega ministra je dalo povod splošni in ostri kritiki. Temne vesti so se širile po vsej državi: Carica hoče separatnega miru z Nemčijo, generali in ministri so v službi sovražnika itd. —

Ko so vojaki jeli v trumah uhajati iz strelskih jarkov, ko so celi polki odrekli pokorščino, so se na raznih frontah in njih odsekih vedno bolj množila pobratimstva s sovražniki. Ko je v zaledju anarhija zajela mesta in vasi, so pogumni ljudje brez strahu v dumi in časopisju pokazali na rane, na katerih Rusija boleha. Mesto da bi bili dobronamerne kritike vpoštevati in podprli, so jih nagnali z defetisti, sanjači in germanofili.

Dobro misleči patrijotje so predsedniku dume Rodzjanku svetovali amnestijo političnih kaznjencev, obnovitev ustave za Finsko, autonomijo Poljakom, enakost in svobodo za vsakogar, predvsem pa odgovorno vlado. Toda skoraj vse je ostalo samo pri pobožnih željah.

Dolgotrajna vojna, siromaštvo množic, polgriž tega še obžalovanjavredno vmešavanje uradništva in pa podžiganje levčarskih politikov, vse to je vplivalo, da se je položaj z vsakim dnem bolj zaostрил. Že oktobra 1916. l. je nameraval general Aleksejev v sporazumu z knezom Lwowom carico izgnati na polotok Krim, Nikolaja II. pa prisiliti, da se odpove prestolu.

Rasputin je končal pod krogliami carjevega sorodnika. Veliki knez Nikolaj Nikolajevič je poslal carju alarmantno pismo, v katerem ga je rotil, naj hiti in se pobriga, da v zadnji minuti reši dinastijo.

Opogumljeni radi takšnih obupnih razmer so boljševiki, a tudi menjševiki že začetkom 1917. l. objavljali pozive s kraljicami: Dol z vojno! Naj živi demokratična republika! — Stavba carske države se je jela krushiti.

Vlada je poprijela z močno roko. Mnogo delavcev je bilo vrženih v ječo. Temu so sledili javni protestni shodi in to sredi vojne pred očmi sovražnika, ki je že zasedel velik del države. Razume se, da ministri niso mogli, ne smeli popustiti. V Petrogradu so izbruhnile stavke, spočetka posamič, nato v velikem številu. Nezadovoljstvo je naraščalo v armadi, še bolj pa med delavstvom. Uradna izjava v dumi, da po sklenjenem miru pripade Carigrad z Dardanelami Rusiji, je bila sprejeta s posmehom, saj nihče več ni veroval v zmago.

Odslovitev Stürmerja in imenovanje reaktivnega Šleglovitova za ministrskega predsednika je opozicijo še bolj razkačilo. Februarja je postalo pomanjkanje premoega in kruha v glavnem mestu že zelo občutno. Delavstvo je grozilo z uporom. Ali ne bi bilo za Rusijo boljše, če bi meščanska revolucija teror krvave revolucije preprečila. Resni možje so se takšni mi projekti za rešitev domovine.

Oči vseh so bile obrnjene na dume. Ali bo prinesla rešitev 27. februarja so se poslanci sestali na zasedanje. Razpoloženje je bilo skrajno mračno. Miljukov je spregovoril: »Samo heroična sredstva morejo obupen položaj še rešiti.« Kerenski je vzkliknil: »Ako vlada resno misleče go-

vore še nadalje ignorira, bodo sledila dejanja. Na političnem polju se bliska in skrivnostno treska.«

In kaj je napravila vlada? Vršila je hišne preiskave, aretacije, itd. Petrogradsko delavstvo je na to odgovorilo s štrajkom.

7. marca je car šel v glavni stan, že naslednji dan so se nemiri povečali. 9. marca časopisi niso izšli. Nadzorstvo nad delitvijo kruha je prevzela mestna uprava. Nad 200.000 delavcev je stavkalo. Tiskarna konservativnega lista »Vremja« je bila demolirana. 10. marca je vojaštvo streljalo na delavstvo, plenilo trgovine. Še tisti večer je polk Pavlovski prestopil k revolucionarjem. Petrograd je na glavnih ulicah videl barikade. Francoski poslanik Paleologue je zapisal v svoj dnevnik: »Ob poldevetih sem začel nenavaden ropot. — Ozrl sem se skozi okno. Sicer tako prometno mesto je bilo prazno. Isti hip pa je prikorakala velika množica z rdečimi zastavami, od druge strani pa je strumno stopal polk vojaštva. Spopad je bil neizogiben. Kaj še! Obe povorki sta se združili, vojaštvo se je bratilo z revolucionarji.«

Ko je poslanik nekoliko pozneje stopil na ulico, je množica kričala: »Živela Francija«. Hkratu pa so mnogi brez strahu tulili: »Živela internacionala«. Boljševiška stranka je bila že mnenja, da se nahaja sredi revolucije, tako neženirano je izdala na ljudstvo manifest iz katerega posnemamo nekatere stavke: »Življenje je postalo nezno. Ni jela, ni kuriva, ni oblečila... Nič več ni mogoče molčati... Zaman se skušate rešiti... Če ne ječa, pa šrapnel, bolezen, ali smrt vsled lakote... Kolera nam grozi... Kdo je kriv? Kriva

Z delavskih bojišč

Iz centrale

Vsi, ki ste po pravilih dolžni, pridite na občni zbor Zveze združenih delavcev (centrale), ki bo v nedeljo 8. maja ob 1/210 dopoldne v veliki dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Ostalo članstvo vabimo, da se prepriča o našem delu in o naši rasti.

Občni zbor posetijo tudi odlični predstavniki našega javnega življenja.

Na svidenje in Bog živi našo skupno rast!

Komenda

Dne 1. maja so polnoštevilno prišli na sestanek naši tesarji, zaposleni pri tesar-skem podjetju Štebe.

Po razgovoru in debati so vsi navzoči tesarji pristopili k organizaciji, nekateri, ki so bili pa zadržani, so po svojih tovariših poslali svoje podatke in članarino.

Tako je prav, tovariši! Stopili ste na pot, ki vodi, če bomo složni seveda, do izboljšanja našega teškega položaja, pokazali ste vsem omahljivcem in nergačem, kje je mesto zavednega delavca strokovničarja. Le krepko naprej po začrtani poti, do zmage! — Bog živi!

Zabukovca — Griže

Dne 1. maja smo imeli članski sestanek ZZZ s prav lepo udeležbo. Pozdravil nas je tudi naš prijatelj g. banski svetnik Ludvik Kuder iz Griž. Sprejeli smo lepo število novih članov in smo sklenili, da se vrši naš redni občni zbor dne 22. maja po jutranji vs. maši pri g. Rojniku v Grižah. Vabljeni vsi člani in somišljeniki! Ne bojte se groženj naših marksistov in korajžno na delo za našo pravično sveto stvar. Hočemo, da bo naša organizacija delala posebno za reveže.

Slov. Konjice

Tako ni socialno življenje! Ko je bil zadnji zastopnik centrale na sestanku v Konjicah, je po istem zasliševal razne pritožbe in prošnje od strani delavstva, katero je odvisno od zaslužka svojih rok. Ni čudo, če beremo dan na dan o razno-vrstnih tatvinah, umorih itd. Saj pravi pregovor: »Lačna vrana se ne boji strahila.« Tako so s solzami v očeh in obupa-jočim jokom tožili nekateri delavci oziroma njih žene, ki so postali žrtve podjetniške vlade, t. j. brezposelnih, čeprav ne po lastni krivdi. Tako ima preštete ure še eden izmed delavcev v Laurichovi tovarni, ki je odločen pristaša ZZZ in mu je baje prav radi tega podjetnik odpovedal službo. Ta pa ni samo potožil o neznosnih zadevah, ampak je odločno zatrjeval, da se bo maščeval nad tistim, ki je naravnost kriv bodoče bede, ki ga srečuje, oziroma mu že gleda v obraz. Ta delavec je dobil odpoved že pred mesecem dni in tako danes čaka, ne vedoči, če bo še lahko prišel naslednji dan na delo ali ne. Skoro se mu je malo razjasnil obraz, ko mu je zastopnik centrale dopovedal, da mu mora sedaj, ko je poteklo že mesec dni, odkar

je dobil odpoved, podjetnik še enkrat odpovedati, ker drugače sme zahtevati plačo za 14 dni v naprej. Delavci, naj vam bo to slika za bodočnost našega življenja in držimo se zapovedi: »Gorje mu, kdor med brati razprtijo trosi!«

Jesenice

Za mesec maj 1938 se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

1. maja 1938 . . .	g. dr. Čeh Milan
8. maja 1938 . . .	g. dr. Čeh Milan
15. maja 1938 . . .	g. dr. Keržan Bartol
22. maja 1938 . . .	g. dr. Čeh Milan
29. maja 1938 . . .	g. dr. Keržan Bartol

V TOVARNI SAVA KOLEKTIVNA POGODBA PODPISANA

V okviru zapisnika, kateri je bil sestavljen pred tedni v Ljubljani v svrhu ureditve kolektivnega razmerja med delavstvom in podjetjem, se je v petek 29. t. m. vršila razprava. Vodil jo je zastopnik delavske zbornice g. Stanko. Delavstvo so zastopali za Zvezo združenih delavcev Gasser Albin, za Narodno strokovno zvezo Zupan Tine in centralni tajnik. Po več urnem trajanju razprave se je končno kolektivna pogodba podpisala. Razmerje, ki je vladalo v tem podjetju pred akcijo organizacij za kolektivno pogodbo, smo na tem mestu že opisali. S to pogodbo je delavstvu izboljšana položaja. Treba je sedaj s strani delavstva, da se tesno oklene organizacije, stoji dnevno in vsak čas na braniku svojih v pogodbi pisanih pravic. Treba je, da vsak določbe pogodbe pozna. Kdor se za to interesira, jo lahko dobi v naši pisarni.

Ta prva kolektivna pogodba ima še nekatere pomanjkljivosti, katere se delavskim zastopnikom ni posrečilo odstraniti. Temeljni kamen bodočemu delu izboljšanja je postavljen. Če bo s strani delavstva potrebna zavednost, se bo započeto delo postopoma nadaljevalo v njihovo lastno korist. Delavci, zavedajte se, da le v složnosti in strokovni organizaciji vam je zagotovljeno izboljšavati svoj položaj. Druge poti delavec v svojih borbah ne pozna, ker je ni.

PRVI DODATEK H KOLEKTIVNI POGODBI KID

Pred letom dni smo delavci KID dobili novo kolektivno pogodbo. Novo nastali obrati in pa hibe, ki so se tekom leta pokazale v novi pogodbi, je od obeh strani zahtevalo razčiščenje. Delavske organizacije so v intervencijah in pismenih vlogah pritiskale na podjetje, naj se radi pomanjkljivosti iz pogodbe kakor tudi za nove obrate skliče razprava, da se to uredi. Izmenjani so bili predlogi. Delavske organizacije so zlasti hotele v svojih predlogih odpraviti preočite krivične uvrstitve v skupine. Potrebno se nam zdi omeniti, da organizaciji NSZ in JSZ k sestavljanju predlogov nista smatrali potrebno vabiti tudi našo organizacijo. Sama je sestavila

svoj predlog. Razprave so se vršile na podlagi predloga tovarne. Vršilo se je 5 po več ur trajajočih razprav, preden je bil ta prvi dodatek h kolektivni pogodbi podpisan. Delavsko zastopstvo je do skrajnosti branilo svoje predloge, pa žalibog moramo poudariti, da s strani zastopstva tovarne ni bilo potrebnega razumevanja. Predloge delavstva se je upoštevalo vprav minimalno. Znatna izprememba pa je nastala pri delovnih oblekah in zaščitnih sredstvih. Tudi v tem bo praksa sama dokazala pomanjkljivosti, katere bo v interesu obeh strani treba še popraviti. Ta prvi dodatek je bil vsakemu delavcu izročen. Zato vsak sam lahko prouči, v koliko so organizacije uspele v svojem prizadevanju. JSZ nas v zadnji številki »Del. Prave« zafkljivo napada, da smo prišli mi samo k podpisu. Namesto, da se v agitacijske svrhe poslužuje neresničnih vesti in poročil, naj vodstvo raje premišluje, zakaj je bilo potrebno dveh delavskih predlogov in če to ni morda tudi vzrok uspeha, kakršen je.

Senovo

Rudarji v Senovem, organizirani v ZZZ, smo z veseljem sprejeli lepe znake naše organizacije, katere pa tudi hočemo vedno nositi, da s tem pokažemo svojo zavednost.

Naši nasprotniki so v zadnjem času zopet začeli močno agitacijo proti naši organizaciji s tem, da ogovarjajo naše člane in jih hočejo pridobiti z raznimi obljubami. Čudno se nam zdi to, da so se vrgli ravno na že organizirane rudarje pri ZZZ, ko je pa pri našem rudniku še veliko število neorganiziranih. Trdijo: »Ja, naša organizacija je delavska, ona druga je pa farška.« Vprašamo samo to: Ali krščanski rudar ni delavec? Da bi bilo pri našem rudniku le več krščanske ljubezni, pa bi za vse rudarje bilo bolje! Saj tudi vi, marksisti, dobro poznate tovarištvo v jami, ki je tako, da celo sodrug sodruga ne pozna. Tudi glede novega pravilnika Bratovske skladnice nam mečejo naprej, češ, »prokleti klerikalci, vsega tega ste vi krivi,« kot da bi bili mi zakonodajci. Tega pa ne vedo, da je ravno naša organizacija bila ena med prvimi, ki je protestirala proti gotovim trdotam v pravilniku in poslala takoj protestno resolucijo na mero-dajna mesta. Tovariši! Naša zavest je nepremagljiva, gremo kljub gonji proti nam na delo! Torej, dolžnost člana ni samo, da plača članarino, ampak, da tudi pridobiva novih tovarišev rudarjev, kateri še niso nikjer organizirani in imajo v sebi krščansko zavest. — Bog živi!

Ptuj

V Ptuj dosedaj še ni bilo prave delavske organizacije, kar dokazujejo ne ravno roznate razmere v ptujskih tovarnah in podjetjih. Obstoječe organizacije bi morale temu vprašanju posvetiti malo več pažnje, kakor pa jo. Zakonodajci, minimalne mezde itd. se kršijo vedno in povsod brez ozira na zakone in socialno pravico. Zato je nujno potrebno, da se tudi v Ptuj končno ustanovi ZZZ, ki se bo potem kakor povsod resno zavzela za interese delavstva.

Mestinje

V sredo 27. aprila smo imeli drugo poravnalo razpravo na srezkem načelstvu v Smarju. Razpravo je vodil srezki podnačelnik g. Križman, za podjetje so se razprave udeležili solastniki podjetja: dr. Hraovec, g. König in upravitelj gospod Smertnik, za delojemalce opolnomočeni zastopniki delavstva, kot zastopnik centrale pa se je razprave udeležil tovariš Luzar iz Ljubljane. Razprava je bila kratka, saj se je takoj videlo, da nima podjetje niti malo dobre volje za sporazum. Razvila pa se je takoj ostra debata. Zastopnik delavstva je začel očitati podjetju razne grehe, tako n. pr., da ima delavstvo »Kopitarne« dobiti še vse dolklade za nadure za tri leta za nazaj. Ko je leta 1927 hotela agrarna reforma razdeliti veleposestvo g. Königa v Loki pri Zsmu na interese, takrat se je začel izgovarjati oziroma prositi g. Königa, da zaposluje v svojem obratu večje število delavcev, da bo tovarno še povečal in da bo dajal svojim delavcem po potrebi drva, stanovanje in nekaj plodne zemlje. Tamkajšnja občina je njegovo prošnjo podpirala in tako ni takrat prišlo njegovo veleposestvo v agrarno operacijo. Na zadnji razpravi pa se je videlo, da je g. šef na vse to že pozabil, da je odločno trdil, da ne more več obratovati in to radi slabe produkcije in, če bi se zgodilo, da bi mu agrarna reforma odvzela njegovo veleposestvo, bo morala prevzeti tudi dolgove, ki jih je naredil v zadnjih letih prav radi obratovanja. Mi mu pa vsega tega ne verjamemo. V zapisnik, ki se je sestavil na tej neuspešni razpravi, smo stavili tudi predlog, naj se na arbitraži (razsodišču) predloži tudi svojočasni zapisnik, katerega je sestavila oblast in ga je g. König podpisal, da mu niso razdelili njegovega veleposestva.

Novo mesto

Pripravljalni odbor Strokovne organizacije delavcev ZZZ v Novem mestu končuje svoje delo. Poglejmo, kaj je že naredil! Takoj na ustanovnem sestanku je izvršil volitve delavskih obratnih zaupnikov. Ko je bil zaupnik potrjen, mu je delavstvo zaupalo posredovanje za malenkostne plače, t. j.: mlad fant je imel na uro po din 1.25, poročen delavec z družino po din 2.—. To je bilo kršenje zakona o minimalnih mezdah. Zaupnik je dosegel svojo zahtevo polagoma. In danes imajo že novinci takoj po din 2.— na uro en teden, nato pa, kakor zahteva zakon, t. j. 2.25 oziroma 2.50 din na uro. To je dosegel ob mali zavednosti delavstva. Pripravljalni odbor si je nadel za nalogo pobijanje strahu pred organizacijo. Najboljši dokaz, da se ni treba bati organiziran biti, je delavstvo v predilnici Joško Povha. Zato pridite vsi brez strahu na ustanovni občni zbor 15. maja v Rokodelski dom, kateri boste dobili vabila.

DROBNE DOMAČE

Domačo zabavo je priredila Marija Žmavc iz Dragoviča pri Ptuj, na katero je povabila tudi fante in dekleta. Proti večeru so postali že malo vinjeni. Med njimi je bil tudi znan pretepač iz Dragoviča. Ko so se poslavljali, je imenovani pretepač potegnil nož in večkrat zabodel Marijo Žmavc ter ji prerazil pljuča. Gošteljica je šla v bolnico, kjer so jo le s težavo rešili, dočim pa napadalec v zapor. Izvoz pri nas je znašal lansko leto 6 milijard 272 milijonov 403 tisoč dinarjev, od katerega odpade na živinorejo 1 milijarda 523 milijonov 138.210 dinarjev. Po podatkih imamo v naši državi 1 milijon 248.852 konj, 4 milj. 169.199 glav govedi, približno 3.200.000 svinj, 10.000.000 ovac in 22 milj. 414.597 kosov perutnine.

V kamnolomu nad Mačkovo pri Ponočih je 38 letni delavec Ignacij Dimc podminiral skalo. Delavca so opozorili, naj pazi, da ga ne bi skala po eksploziji podsula. Ko so prišli naslednje jutro delavci v kamnolom, so našli Dimca v kamnolomu mrtvega z razbito glavo. Menijo, da se je delavec ponesrečil pri tem, ko je vrtal skalo preveč globoko. Ker pa je bil gluhi, ni slišal lomljenja skale nad seboj, ki je potem nesrečneža zasula.

Zločinska roka je 5 posestnikom v Sinjem vrhu vžgala gospodarska poslopja. Začelo je goreti ob 3 ponoči in je najhujše prizadel Pavel Šneler, ki si ni mogel rešiti ničesar drugega, kakor svojo družino in 6 glav živine. Na kraj požara so prihiteli gasilci, ki so neumorno gasili poslopja vso noč in ves naslednji dan, da se ni požar razširil še na ostala poslopja. Škoda znaša pol milijona dinarjev, ki pa je le delno krita z zavarovalnino.

Orožnikom se je posrečilo izslediti tatinsko tolpo, ki je predvsem kradla železje. Tatovi so prodajali železje raznim trgovcem v Mariboru. V družbi je bilo 5 mladih nepridipravov, ki so pridno pomagali svojim starejšim in izkušenejšim tatinskim prijateljem.

Ležišča zlata, srebra in platine so odkrili v bližini Slavonskega broda. Rudo so dali v pregled rudarskemu institutu v Beogradu, ki je izjavil, da bo eksploatacija omenjenih rud rentabilna.

Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je z odlokom ministra vojske in mornarice in katerega so podpisali kraljevski namestniki na podlagi čl. 79. napredoval v čin divizijskega generala. Knez namestnik je imel do sedaj čin konjeniškega brigadnega generala.

Hranilno knjižico, glasečo se na 85.000 dinarjev ter 65.000 din v gotovini je hranil doma posestnik na Jereninskem vrhu, Stefan Kac. Vsaki dan, ko sta z ženo odhajala na polje, sta hišo pridno zaklepala in tudi ko sta se vračala, nista nikdar opazila, da bi kdo stikal po hiši. Prejšnji teden pa je pogledal posestnik v kovčeg, kjer je hranil denar, toda začuden je spoznal, da denarja in hranilne knjižice ni več v kovčku. Orožniki so uvedli preiskavo ter so nekoga osumili, ki pa krivde ne prizna.

Protituberkulozni teden v Ljubljani

Protituberkulozna zveza v Ljubljani bo v času od 8. do 14. maja t. l. organizirala običajni protituberkulozni teden. Pri tej prireditvi bodo sodelovali tudi zdravniki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, ki bodo predvsem predavali po tovarnah in drugih večjih obratih.

Poleg tega bodo organizirana splošna predavanja, ki bodo dostopna tudi ostali javnosti. Ta predavanja se bodo vršila v Ljubljani v veliki dvorani Delavske zbornice v času od 9. do 13. maja zvečer. V ostalih krajih se bodo vršila ta predavanja z ozirom na krajevne prilike.

Opozarjamo na to prireditve svoje članstvo in podružnice, da se predavanju udeležijo in prireditelje po svojih močeh podpro.

je carska oblast in buržuj... Veleposestniki in kapitalisti bogatijo na vojnih dobičkih. — Skrajni čas je, da to meščansko pošast ukrotimo... Vsi na boj... Na ulice... Ustanavljajte odbore ruskih socialistov v delavnicah, tovarnah, obratih, v okrajih, mestih, vojašnicah, po vsej Rusiji! To naj bodo komiteji za borbo in osvobodbo... Pozivajte na boj... Bolje častno umreti v boju za delavske koristi, ko pa na fronti za profit kapitala... Vsi pod rdečo zastavo revolucije... Dol s caristično monarhijo!

12. marca popoldne ob dveh naj bi se pričelo zasedanje dume. Prejšnji večer pa je prejel predsednik Rodzjanko carjevo brzojavko, ki ukazuje takojšen razpust dume. Ta odlok je 13. marca revoluciji pomagal do popolne zmage.

Ta dan se je položaj v Petrogradu znatno poslabšal. Policijske čete so streljale na stavkujoče delavstvo in uporno vojaštvo. Samo v glavnem mestu je bilo tiste dni ubitih nad 1400 oseb. Poslopje tajne policije, nekaj kaznilnic in zasebnih hiš je zgorelo. Mnogo jetnikov, tudi težkih zločincev med njimi, je pobegnilo. V dumi brezglavo beganje. Zakonite upravičenosti duma sicer ni imela več. Levica se je upirala razpustu, medtem ko so monarhisti ostali carju zvesti. Tekom dneva je prišlo do nekakega sporazuma. Duma je neoficijno zasedala, izbrala iz števila poslancev provizorno vlado 12 članov, ki naj bi upostavila red, zvezo s carjem in oblastmi. V ta komite so stopili tudi trije okto-bristi z Razdjankom na čelu, dva kadeta, Miljukov in Nekrasov, trije konservativci med temi knez Lwov, po en menjševik, kozak, progresist ter socialni revolucionar Kerenski. Poveljnik generalnega štaba je bil imenovan komandantom Petrograda.

Ta dvanaestčlanska komisija z Rodzjankom na čelu je imela trenutno vso suvereno oblast v rokah. Mnogo polkov ji je priseglo zvestobo. Vojaki so bivše caristične ministre vlačili v dumo. Osvrta-ženi Protopopov se je javil prostovoljno. Kerenski je pomirjevalno vplival na razburkano množico. Kri se ne bo več prelivala. Vse naj z zaupanjem pričakuje, kaj bo komisija dume sklenila. Da bi bilo jetnikom zagotovljeno življenje, so jim dali poslopje dume v stanovanje. Razen osmih, so bili vsi izpušteni. Osem, posebn-ono osvraženih uradnikov so zaprli v trdnjavo Petro-Pavlovsk.

Komite dvanaestih je bil v največjih skrbah. Kaj bo ukrenil car? Kaj bodo napravila druga mesta? Kako se bo zadržalo vojaštvo? In razburjeno delavstvo?

Delavci so skupno s petrograjsko posadko izvolili kakih 800 zastopnikov, ki so se zbrali v beti dvorani tauriške palače, tam kjer je zasedala дума. Tu so debatirali pozno v noč. Pridružili so se jim tudi poslanci polkov na fronti in v zaledju. Brezbržni meščani so posedali po diplomatskih ložah ali pohajkovali po hodnikih. Nemoteno so kadili, ogorki so ležali naokoli, le malokdo je pozdravljaj. Vojaki so svoje puške postavljali po kotih in so jih pri odhodu »pozabili« odnesti s seboj. Vojaki in delavci so se prepirali za vse mogoče stvari. Eden je govoril proti carju, ki naj se takoj obesi, drugi je bil za prognanstvo v Sibirijo. Nova republika naj boljševože požene k vragu, so mislili nekateri, drugi zopet so hoteli revolucijo, kakoršna je bila l. 1789. v Parizu: Bogatimom sekati glave, zemljo in denar razdeliti.

(Dalje prihodnjič.)

Zapisana pravica

ZAŠČITA ŽENE V DELOVNEM PRAVU

Poleg delovnega časa, kakor smo ga obravnavali v zadnji številki, so deležne žene, bodisi pred ali po porodu, še posebne zaščite. — O tej zaščiti govori zakon o zaščiti delavcev, kakor tudi zakon o obratih.

Posebne zaščite po zak. o zaščiti delavcev so deležne žene, na katere se nanaša ta zakon. Niso torej deležne te zaščite one uslužbenke, ki vršijo višje posle (n. pr. knjigovodkinje, blagajničarke in slično). Obstoja pa ta posebna zaščita v tem, da je ženam, ki imajo roditi, najkasneje dva meseca pred porodom prepovedano vsako delo in enako tudi dva meseca po porodu. Ženi, nahajajoči se v takem položaju, je tedaj sploh prepovedano vsako delo. V tem času pa ji pripadajo pomoči, kakor je to odredeno po zakonu o zavarovanju delavcev. Enako se ženam v teh štirih mesecih ne sme odpovedati službenega razmerja, o. d. n. odpove se jim lahko, toda odpovedni rok (pogodbeni, ali zakoniti) mora priti teči šele po preteku teh štirih mesecev. Toda zakon o zaščiti delavcev pa gre še dalje. Vpošteval je tudi možnost, da bolezensko stanje žene traja še dalj nego dva meseca po porodu. Zato je za take primere določeno, da se jih ne sme odpustiti, ako bi to ne trajalo dalj nego leto dni od dneva poroda. Nastane pa pri tem vprašanje, ali ima delodajalec pravico odpustiti take bolezne žene, takoj prvi dan po poteku tega enoletnega roka, ali pa ji sme šele s tem dnem odpovedati službeno razmerje. Naše mnenje je, da ima delodajalec le pravico do odpovedi po pogodbi ali zakonu. Res govori zakon o delodajalčevi pravici do odpusta. Vendar pa je tak odpust razumeti le v tem smislu, da gre delodajalcu samo pravica prekiniti službeno razmerje rednim po-

tom, to je le potom odpovedi. V slučaju pravice takojšnjega odpusta bi moral zakon to pravico določeneje opredeliti, ker bi šlo v takem primeru za izreden način prekinitve.

V zvezi s porodniškimi podporami po zakonu o zavarovanju delavcev pa se pojavijo tudi še vprašanje, koliko časa in kaka podpora gre zavarovanki. Po zak. o zavarovanju delavcev preko 26 tednov pripada zavarovancu zdravniška pomoč, zdravila, hranarina in podpore ob porodu.

Glede slednjih podpor določa zakon posebej, da jih je plačevati porodicam tudi še potem v slučaju nadaljnjega trajanja nesposobnosti pridobivanja hranarine.

Tako opisana zaščita velja za žene-službojence, za vsako ženo, ne glede na leta ali stan (ožena ali ne) kakor tudi ne glede na narodnost.

Na slabšem pa so žene-uslužbenke, ki ne vršijo višjih poslov v obrtnih podjetjih, za katere ne velja tudi zak. o zaščiti delavcev, temveč le izključno obrtni zakon. Obrtni zakon je namreč spremenil določbo zak. o zaščiti delavcev glede prekinitve službenega razmerja. Določil je le to, da se ne more ukiniti službenega razmerja radi nosečnosti ali poroda 6 tednov pred in ne 6 tednov po porodu. Nasprotno pa jim gredo še vedno vse pravice po zakonu o zavarovanju delavcev. Če se pa primerja podjetju, za katerega velja zakon o zaščiti delavcev, pa ni videti razloga, čemu naj bi bile prvo navedene žene prikrajšane. Zato je v bodoče gledati na to, da se izvede enotna zakonita zaščita za vse žene — kakor tudi sicer za vse delavstvo, ki vrši kvalitativno enako delo. Pa naj bo ta v podjetju, ki spada pod zak. o zaščiti delavcev ali ne. — Poudariti je namreč, da velja zaščita delavcu ne pa podjetju.

Bežne slike

1.

V džungli (t. j. v dalmatinski kleti) je zakajeno, da prvi trenutek, ko stopim v tesne prostore, niti obrazov ne razločim. Tam so zastopani poklici vseh vrst: od postrežke do inženjerja, od počestnice do ugledne dame. V prvem predelu se drže delavci in pijejo stoji, v drugem pa so že mize in stoli.

»Kdaj začno strojne?«

»Hudič ga vedi?«

»Kako je s podporami?«

»Kako? Za šest otrok sem dobil od nabiralne akcije 16 kg moke in tri kovače!«

»Proketo vreme. Da bi vsaj snega padlo za meter.« je tarna brezposelnost, ki že leto dni nima stalnega zaslužka.

»Da bi tega vražjega žerjava pri Slonu in sedaj pri Slaviji strela zadela. Petdesetim delavcem kot nič odjeda kruh!« se je dušal zidar, ki bi rad zidal, pa mu ni dano.

»Forda so vprašali kako bi on rešil brezposelnost in kaj mislite, da jim je odgovoril?« se je vmešal pritlikavi profesor, ki je že več kot šest let vedno sam. Delavci ga imajo za svojega svetovaleca in dobrega prijatelja.

»No, kaj?«

»Ford jim je rekel le to, da bi bilo treba razbiti vse stroje!«

»Tako je! so mu vsi pritrdili in problem je bil rešen. Ta ali oni je v dušku nagnil kozarec, kot bi hotel potopiti svojo jezo.

Droben otrok se je preril med možaki in pocukal svojega očeta za suknjo.

»Mama je rekla, če bi šli domov!«

»Tako! Tako!« je odgovoril oče in si naročil še četrt. Ponudil je kozarec tudi otroku. Otroku je nagnil, se namrdnil in presunljivo zakašljal.

»Tone, otroku pa ne dajaj vina!«

»Prav imate gospod profesor!« je odgovoril. Sram ga je bilo, prijel je otroka za roko in že ga je pogoltnila cesta.

2.

»Brenarji« (to so brezposelni delavci, ki pijejo goljufiv špirit) so te dni imeli svojo »rezidenco« ob Ljubljani v tesni ulici, ki pelje v pravcu kota na Šentpetersko cesto. Bilo jih je osem. Nekateri so še dokaj mladi, dva sta že pohabljeni, vsi pa so raztrgani, neobriti, za silo obuti in v očeh vseh je brezbržnost. V dušah so si utopili in ubili zadnje ostanke materialnih nauk o Bogu, čuješ le ostudno kletev in ogabno kvanto.

»Tone, še dve »neže« dobi, danes si ti na vrsti.«

Tone se je izmotal iz ceste in čez kaki dve minuti že pritresel za dinar drobiža.

»Za liter »brenarja« že imamo«, je odločeval Miha, čokot, izpit fant. »Ponj pa pojdi ti, Polde, ti imaš še nekam čedno perje in še nedolžen obraz. Tebi bodo dali«, je povzel Kopač, bradat in starikav

mož, nekaj starejšina med njimi. Polde, najmlajši med njimi, ki je v to družino padel morda šele pred dnevi, se je obotavljal, toda Miha mu je steklenico kar silil. Niti naspol niso zmešali »brenarja« z vodo. Gospodaril je Miha, najmočnejši med njimi, pa tudi najdrznejši. Steklenica nima prav nikakih zarez, vendar pa je znal Miha natančno odmeriti, kolikšnega požirka sme in mora biti vsak deležen. In zdi se mi, da ga ni mogel nihče tudi za kapljo ukaniti. V nekaj sekundah je bilo po žganju.

»Mrz je, fantje, spet bo treba na patrolo!« je spet odločil Miha in kot bi že bilo med njimi davno zmenjeno, so se molče razšli: sever, jug, vzhod, zahod. Ta bo dinar, dva, priberač, ta dinar, tri, pri mesarjih prislužil, treba je v celem 12 dinarjev in spet liter »brenarja«. Med seboj so si najzvoornejša zadržala. Tudi pare nihče ne utaji in tega seveda tudi ne sme. Občutil bi takoj teža pesti svojih prijateljev. Vsi dohodki se zlivajo v skupno blagajno, ki jo vodi Kopač.

Kadar je »brenarja« le preveč, se ta ali oni zlekne kar ob Ljubljani, drugi se zavleče v kak hlev. Čut tovarštva med raznimi takimi sorodnimi dušami je čudovito razvit. Dele si med seboj kruh in tudi »kilometersko salamo«.

Tako minevajo »brenarjem« dnevi pod božjim soncem brez Boga, brez misli na sodbo božjo.

3.

Po široki cesti je jadrata postavna ženska, ob njej je mencalo drobno, suhljato, izstradano dekletce.

Štruco belega kruha je izvlekla starka in ga natepavala kar po taktu svojega koraka.

Dekletce je zaostajalo in milo, milo prosilo:

»Mama, mama, samo malo naj odščipnem!«

»Kaj bom pa jaz imela?« se je zadržala starka.

In dekletce je spet racalo dalje in spet milo, milo prosilo.

»Molči že enkrat, lakota pretrgana!« se je hudila starka.

Delavec, ki je morda za delom šel, ki je morda bil na potu na borzo dela zaradi podpore, ali, ki je hitel na priložnostno delo, je čul otrokovo prošnjo. Prijel je otroka za roko:

»Punčka, stopi z menoj, tamle je pek, ti pa jaz kupim štruco kruha.«

Dekletce je bilo zbegano, pa kljub temu delavcu mirno sledilo. Za poslednja dva dinarja, morda si je za tisti dan pritrgal cigaret — je kupil dekletcu štruco kruha in ga ji ponudil:

»Punčka, to je tvoje in vse sama pojiej!«

Staro je bilo sram in je jadrata po cesti in se ni ozrla na otroka, ki je z očmi in zobmi užival belo štruco, ki jo ji je siromakinji kupil siromak. In ji je dvakrat bolje teknila.

BELEŽKE

»VSEENO NAM JE, KAJ VERJEJO...«

V boju med »Gorenjcem« in »Delavsko pravico« glede očitkov o pravovernosti JSZ funkcionarjev, je končno »Gorenjec« »Delavsko pravico« potisnil ob steno. Mi smo svoj čas o tem boju zapisali kratko notico, pa je »Delavska pravica« brž trdila, da smo ob tem boju od veselja kar poskočili. Ne, pa ni res! Prav žalostni smo nad tem, da je resnica v nekaterih vrstah JSZ taka, kakor jo je napisal »Gorenjec« in kakor jo sami poznamo — žalostna in nekrščanska. Pa vendar v službi resnice zato ponatiskujemo, kar je prinesel »Gorenjec« v svoji 18. številki.

Tako-le pravi:

obrekujemo?

Ker so gospodje pri »Delavski pravici« že preveč nestrpni radi čakanja, jim danes postrežemo z imenom. Prepričani smo namreč, da bo »Delavska pravica« držala svojo besedo kakor vselej doslej in izvajala tudi vse konsekvence, kakor jih obljublja. Pa tudi resnici na ljubo bo morala reči, da nismo klevetniki ali bogve kaj, kakor je grozila. Gotovo bo to kot braniteljica pravice in resnice rada storila.

Inkriminirane besede je izrekel

Nartnik Franc,

član JSZ iz Pušala pri Škofji Loki. Da bodo pa vsi informirani, kaj je imenovan izjavil, ponavljamo: »... vseeno nam je, kaj člani verujejo, magari v vola.«

Do tu govorimo mi, naprej bo pa vodstvo Jugoslovanske strokovne zveze.

V zvezi s tem pa še nekaj! Svoje čase smo omenili napad na Volčiča iz Stražišča. Rekli smo tedaj samo, da so to metode Ljudske fronte, nič pa nismo omenili, da bi ga napadel kak član JSZ. Seveda ste vi takoj zjavljali in obrnili to nase. Ne vemo, ali ste to storili iz slabe vesti ali pa se istovetite z Ljudsko fronto. Ne eno in ne drugo vam ni v čast. Zdaj ste pa tako modri, da ste poiskali napadalca, ki je baje neki »nacionalist«. Po vaših izsledkih je bil napad izvršen že pred meseci in je takrat Volčič bil še član JSZ. Pribiti moramo, da to ne odgovarja resnici. Napad je bil izvršen pred dobrim mesecem (sredi marca), ko Volčič že davno ni bil več član JSZ, ampak član odbora za ustanovitev ZZD, saj je bilo to tik pred občinim zborom, na katerega je prišel Volčič z vidno rano.

Naj bo »Delavska pravica« tako prijazna, pa naj nam pove rezultat svoje preiskave, naj pove, kateri »nacionalist« ga je napadel, Volčič namreč ne ve, ker je bilo tema in se je pod udarcem zgrudil. Ne prosimo tega kot nekake protiusluge, ampak zato, da »Delavska pravica« nekomu pomaga do pravice!

To povemo tudi vsem tistim, ki so s takim apetitom ponatiskovali iz »Delavske pravice« napade na nas.

—//—

Celje

V torek 10. maja se bo vršil ob 6 zvečer v Celju v Samostanski ulici članski sestanek. Na sporedu je poleg zanimivega predavanja tudi poročilo delegatov z občnega zbora ZZD v Ljubljani.

Vsi člani in prijatelji katoliškega delavstva iskreno vabljeni. — Bog živi!

Širite »Slovenskega delavca«, pridobivajte mu novih naročnikov!

Bodite apostoli našega tiska!

»Slovenski delavec« je glasilo slovenskega katoliškega delavstva! Podprite ga!

ZVEZA ZDRUŽENIH DELAVCEV izda v založbi Delavske knjižnice 3. zvezek

svojih izdaj: **BODI LUČ** javna izpoved bivšega brezbožnika RAUER ALFONZA iz Inomosta,

ki jo je na željo pisatelja prevedel JANEZ KALAN

Knjižica v kratkem izide in bo stala izvod din 3.—

Sežimo pridno po njej, širimo jo med prijatelji in med nasprotniki, da tudi njim zasije LUČ!

PO SVETU

V spomenici, ki jo je poslala Švica Zvezi narodov, izjavlja, da se je Švica v letu 1920 v korist Zveze narodov odrekla gospodarski nevtralnosti in se je zadovoljila samo z vojaško nevtralnostjo. Sedaj pa se je položaj popolnoma spremenil. Težko je razlikovati vojaške in gospodarske sankcije, zato zahteva Švica, da se ji zajamči popolna nevtralnost.

Potresi v Mali Aziji se vedno nadaljujejo. Čutijo se potresi v Adani in njeni okolici. Potresi povzročajo hudo paniko, dočim je stvarna škoda po potresih zadnjih dni ogromna. Po uradnih poročilih so potresi podrli 4.000 hiš in nastale so velike težkoče pri oskrbi pri urejevalstvu z zdravili in živežem.

Na Kitajskem se bijejo hudi boji v bližini Rumenke reke. Kitajci s svojo okrepjeno in preurejeno armado močno napadajo Japonce in so jih že vrgli iz nekaterih njihovih položajev. Bitka se ne more odločiti, ker so tudi

Japonci dobili močna ojačenja in zopet počasi napredujejo. Pravijo, da nameravajo Kitajci podreti važne jezove na tem ozemlju, kar bi v tem primeru pomenilo za japonsko armado veliko katastrofo.

Amerikanski magazin »Chick«, ki s svojo nemoralno vsebino pokvarja mladino, je v Kanadi prepovedan. Tudi pri nas se opažajo razni listi in brošure, ki zastrupljajo našo mladino, dočim židovskim mogotcem polnijo žepe. Po vzoru Kanade bi bilo tudi pri nas primerno temu zastrupljanju napraviti konec.

Minister za trgovino in industrijo Luauce se je udeležil z vsem osebjem svojega ministrstva slovesne sv. maše v Bilbau, preden je prevzel svoje posle. Ob tej priliki so tudi vsi prejeli sv. obhajilo.

Sovražnik delavstva št. 1. Angleški list »The Fundamentalist« poroča, da so v Saratovu ob Volgi na zborovanju krajevne brezbožniške organizacije razglasili Kristusa za sovražnika »delavskega razreda št. 1«. Svoj sklep so utemeljili na ta način, da je Kristusov nauk stoletja preprečeval komunistično svetovno revolucijo, razen tega pa se njegovega evangelija poslužujejo vsi, ki so proti svetovni revoluciji proletarijata. O tem sklepu so bili obveščeni tudi sodrugi v Španiji.

Posledica angleško-italijanskih pogajanj se bo pokazala v Zvezi narodov v tem, da bo moral odstopiti generalni tajnik D. N. Avenol, proti kateremu je Italija nerazpoložena, ker ga je smatrala za organizatorja svoječasnih sankcij ob priliki okupacije Abesinije.

Se 3.700 let se bomo ob premoğu greli. Tako je izračunal Mednarodni urad v Ženevi, po katerega računih znašajo sigurne zaloge premoga in antracita najmanj 4.600 milijard ton.

Razpuščena Codreanova »Železna garda« v Romuniji ni smatrala politične uboje za najbolj učinkovito sredstvo politične borbe, temveč je naravnost gojila politične umore. Tako dokazujejo časopisi na podlagi listin, ki jih je policija zaplenila v arhivih »Železne garde«.

Maršal Göring je zaukazal, da mora vsak Žid predložiti natančen pregled vsega svojega premoženja, obrtnih pravic in pogodb. Prijaviti se morajo tudi vse pogodbe, v katerih je kot soudeleženec Jud. V inozemstvu smatrajo ta ukaz kot ukrep, ki pripravlja konfiskacijo židovskega imetja in ga vsled tega ostro kritikujejo.

General Franco uspešno prodira ob morju. Počasi, toda previdno jemlje iz rok rdečih kos za kosom zemlje. Najtrše bo v španski vojni zavzeti Madrid, ki ga brani 300.000 mož. Toda upa, da bo s spretnim manevriranjem na jugu in severu oslabil branilce Madrida, ter jih v ugodnem trenutku porazil. To bo toliko lažje, ker se je prebivalstvo v tem predelu Španije pri zadnjih državnih volitvah izjavilo za desničarske stranke.

Generalov v Rusiji bo »zmanjkalo«, ako bo Stalin še naprej tako temeljito čistil rdečo armado. Vsi generali, ki so sodili Tuhačevskega, so danes sami obtoženi. To so štirje generali in sicer: general Dibenko, Akidis, Belov in Kašin.